

*Plan
vånge
Härlinge
apr. 2 1932*

3515

Uppr. Erik Jansson

JÄTTEN FINN

*Chr. Sv. Nilsson
född 1839*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

I Ljunga här i Härlinge ligger en stor hög backe med väldiga stenblock. Där e jätten Finn som gjorde att den backen kom till. Han skulle bära sten från trakten vid Kristianstad o ner till Lund, för han ska ju ha byggt den kyrkan där. När han så kom vid Härlinge så gick där hål på påsen, som han hade stenarna i, o han tappade allihop där, o så blev den backen till. Den kallas för Baldran den backen.

3515

JÄTTAMOR HJÄLPER FINN O BÄRA GRUS

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Jättamor skolle hjälpa Finn en g ång
o bära grus o sten te Lund. Men hur dä va så gick
där hål på påsen, som hon hade grusen i. O av den gru-
sen blev Linderödsåsen.

2

Måne
V. Gouze
Kårlinge
Års 1952

Agnd. Erik Jönsson
Ber. Svan Nilsen
Född 1839

POJKEN, SOM BOTADE JÄTTENSÖGON.

Där bodde en jätte i ett stort berg.

O så hade han tagit en pojke, som va hos nom. Den pojken hette Ingenting. Men den här jätten han va rent blind. O så skolle pojken bota hane ögon en dag. Jä, jätten han skolle lägga se på golvet så skolle snart pojken bota nom. O pojken satte en hel gryta bly över o kokade. När dä va riktigt varmt tog han o hällde dä över ögonen på jätten. O jätten te o skrika, så jättamor hörde dä. "Va skriker du för", ffågte jättamor. "Ja här ögonen fulla mä bly", sa jätten. "Vem ha gjort dä", frågte jättamor igen. "Ingenting ha gjort dä, Ingenting ha gjort dä", skrek jätten. "Ja, va skriker du då för om ingenting ha gjort dä", sa jättamor, för hon visste ju inte att pojken hette Ingenting. Men sen va dä minnsann pojken, som rymde ifrån jätten.

3515

P O J K E N, S O M V A L L A D E J Ä T T E N S

G E T T E R

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

O så en dag skolle den här pojken ut o vakta jättens getter. Där va en stor inhägnad, som di skolle va i. Men så va jätten så rädd att där skolle bli nån get borta, så han räknade dom varenda dag di skolle ut. Men han va ju blind så han fick känna på varenda get. Men den stackars pojken försökte alltid komma därifrån så titt han konne. Därför tog han o slaktade en get o krängde skinnet på se. När nu jätten skolle känna på nom så trodde han att dä va en get o på så sätt kom pojken mä ut i inhägnaden o sen sprang han därifrån.

3515

"P Ö S L I N G A".

Ja skolle köra te Kristianstad mä "bränne" en gång. När ja kom nära Rickarum så mötte ja en hel hop pöslinga. Där va väl en tio tolv stycken. Dä va små svart stackala. Di glodde så "räled" på me, men ja sa ingenting o så gick di förbi. Men hade ja sagt nånting te dom så vet ja inte hur dä hade gått, för dä e ju inte bra o prata mä sådana där pöslinga.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

3515

S K Ö V S N U A N .

Dä va en kväll dä va så ryseled mörkt. Ja skolle följa en bekanting hem den kvällen. O så skolle vi gå genom en stor skog där borte ve Bjerröd. Men hur dä va så ginge vi vilse. Vi ginge-i skogen allra minst en timme udan o hitta stigen. När vi komme te en stor sten hörde vi nåt som "hådra" bak stenen, så dä riktigt skall i hela skogen. Dä lät precis som om man hade vält ett stort stenlass. Då förstoe vi att vi hade kommit i före ve skövsnuan, för hon har ju sånt där "löde" för se. När vi då förnomme att vi hade mä skövsnuan o göra vände vi rockana om, o nästan genast hitte vi rätt.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

3515

"S K Ö V S N U A N".

Ja va o brände kol en gång. Ja hade rest en rätt så stor mila. O så va dä en kväll dä va rätt sent o mörkt va dä. O så komdär fram te milan ett stort långt fruntimmer. Men hur dä va så vände dä se om o då såg att dä va ihåligt precis som ett "bagetru". Då förstod ja att dä va skövsnuan för hon e ju ihålig på ryggen. Men ja tog nåna kol o kanske där va lit varm tjära mä o slängde på henne. O hon te o skrika så dä "ronga" i hela skogen, "Joan, Joan, ja brände mina laba". Dä va sin man hon kallade på. Men då blev ja minnsann rädd så ja gick hem dä fortaste ja konne. O på morgonen när ja kom te milan igen så va alltihop oppbränt, o hade ja stannat där om natten så hade di väl fördärvat me mä.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7

Skåne
Härlinge sv.

3515

uppt. av Erik J. Jansson
1932

S K Ö V M A N N E N.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Prästen i Brönnestad konne lite konster.

En gång hade han vatt körnes i Matteröd. Rätt som di körde gick hjulet av vagnen. Drängen, som körde, skolle sätta hjulet på igen, men han konne inte hitta motteren te hjulet. "Släng dä i vagnen, så ska Satan bära hem!" skrek prästen. O så fick "den löie" bära i axeln ännu hem på gården. Ja di sir ju att här e somlia, som ha makt över den här skövmannen.

8

B Ä C K A H Ä S T E N .

3515

I Bjerröd bodde en gammal änka, som hade en vit häst. En dag, då va på framtiden, gick hästen o betade vid en bäck o så skolle änkan harva sin åker den dan. Därför tog hon sin häst, som hon trodde, o spände den för harven. När hon skolle spänna ifrån harven for hästen ner i bäcken mä harven efter sego sen försvann den rent. Då försto gomman att hon hade fått fatt i bäckahästen i stället för sin egen häst.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9

3515

B Ä C K A H Ä S T E N .

Där va en påg oppe i Äsphult som gick o "fora"
bäckhästen en hel vinter. Han hade nom i en lada. Men sen
på våren ble pågen konsti.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

3515

"S L Å N G A N"

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

11

Ja ha aldrig vatt så rädd som den gången när ja såg Slången ligga på taket. Där låg hon åtminstone en hel förmiddag. Hon va rent vit o en fyra alnar lång, ja, lika lång som en "lassme". O där va ingen av oss som vågade gå ut för vi va rädda att hon skolle falla ner på oss o fördärva oss, för hon låg precis ovanför dörren där vi skolle gå ut. Men så te sist så vågade ja me ut, men ja hade tagit en kopparkittel över huvudet ifall hon skolle trilla ner på me. O precis när ja kom på trappan så "damp" hon ner på kitteln, som ja hade över huvudet. O den slog hon ifrån me mä den långa "rompan" o sen konne ja se hur hon for åstad ut åt fäladerna, o ja ha aldrig sett henne sen.

3515

R Ö D P I L T.

Vid Dockorpa husen va en liten pilt, som vi alltid så, när dä ble storm. Han kallades Hörlyckepilten, o hade alltid en röd luva på huvudet.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12

3515
M A R A N.

Ibland kan maran komma o kröfta en om
nätterna när en ligger o sover. Men en sk^a bara lägga
ett resel över se, så får maran krypa igenom alla hålen
på reslet, innan hon kan komma åt o kröfta en.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13

*S. Rind
V. Sjunde
Kastlösa
Märk 1932*

3515

M A R A N.

*Om det här jävaren
S. Rind
Bar. Sven Nilsson
Folk 1839 i Skogsliga*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14

Maran e ju så stygg te o fläta ihop manen på hästarna. Ja, hon ha vatt på min häst här mä. Men så visste ja hur man skolle göra för att hon skolle låta bli hästarna. Ja gick opp en natt när ja hörde att hästen spar-kade o slog nere i stallet. O så va där ett litet runt hål i "mågedören", o där satte ja en kork i dä hålet, o på så sätt hade ja ju maran innestängd. Men så skolle hon ju ut igen sen hon hade flätat ihop manen på hästen. Men maran kan ju bara komma ut genom "mågedören" om där e nåt hål på den, men nu va dä ju stängt o så fick hon ta se ut på nåt annat vis o då blev hon fördärvad.

3515

K L O K B O T A R K R E A T U R .

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15

Mölle-Jinsen va te vårt flere ganger nær ^{där} va
nåna kreatur sjuka. Han bara högg ett fyrkantigt hål i "skam-
melen" där kreaturen skolle gå över. Sen lade han ner en liten
linnepåse i hålet o satte "ploggen" i. Då va bara en tunn
påse, men där va nånting i den i alla fall. När han ladener
påsen så läste han en lång, lång ramsa. Men han läste dä så
tyst så vi konne inte höra va han sade. Men kreaturen blev
alltid friska sen han hade vatt där.

3515

K L O K G U B B E B O T A R E N M A N, S O M F Å T T E N
O R M I M A G E N.

Där va en dräng, som ja tjänte i lag mä o han hade fått en orm i magen. O han va så ryseled dålig. Men så gick han te Mölle-Jinsen o frågade va han skolle göra. Mölle-Jinsen sa te nom att han skolle gå te den plats där han hade legat då ormen kröp i nom. Dä skolle va precis på dagen ett år efter. Här skolle han lägga se ner o så skolle ormen krypa ur magen på nom. Ja, vi gjorde som Mölle-Jinsen hade sagt. Ja låg precis ve sidan om den andre. Rätt som vi låg där så kom ormen krypanes opp ur halsen på nom. Dä va en stor, vit orm.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

16

3515

Man som försvurit sig har ingen skugga.

Anders Erlandsson, dä va en gammal torpare, som bodde där hemma. Han hade försvurit se en gång. Dä va om en glytt, som di sa att han va far te. O dä konstiga mä Anders va att han hade ingen skugga, o så va han sned i ryggen. Di sa att han hade mist skuggan när han "försor" se. När vi va små så gick vi o titta på nom när han gick te kyrkan, men vi konne aldrig se att han hade nån skugga hur skarp solen än va.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

17

Härslänge sn. Pk.
uppt. av Erik J. Jansson
1932

3515

Den stygga frun på Pineholm.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

18

Dä skolle ha hänt på Pineholm i Småland. Där bodde em fru, som va så väldigt stygg mot sina tjänare. En gång sa hon te en gammal torpare, han va visst över åttio år, att han skolle gå ut i skogen o hogga den största ek han konne hitta. O den stackars torparen han fick ju ge se åstad i skogen, o där leta han opp en stor, stor ek, som han börja hogga på. Men han tydde inte länge förrän han satte se ner ve eken. Rätt som han satt o grät så braka dä te o dä stora trädet ramla. O så hörde han en röst som ropade, "sätt dig upp, så köra vi hem". Ja, torparen han satte se ju opp, o dä bar hem mä en fart. När di kom hem te gården o skolle genom porten, så va dä knappt dä stora trädet konne komma igenom bara så stort dä va. O så hörde torparen en som ropade, "knäar du Svante?" Men trädet for igenom porten så dä riktigt sjöng i hela gården. Men när den stygga frun fick se att torparen hade fått hem, trädet så blev hon ~~se arg~~ ~~arg så arg~~ så hon körde bort nom från gården.

3515

Frun på Pineholm som lovade sig åt den "one".

Den där stygga frun på Pineholm hade lovat bort se te den "one" . O så när hennes tid va slut så kom han ju o skolle hämta henne. Han kom kčranes mä två stora kolsvarta hästar. O så först satte den "one" rödglödgade skor på fötterna på henne o så dansa han mä henne på golvet. Sen bar han henne ut i vagnen o sen körde han åstad dä värsta han konne. O hon syntes aldrig mer på gården sen.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

19

3515

Tös som man trodde var kommen ur en sten.

Dä va när ja gick i skolan. O så va där en tös, som va lika gammal som ja. Hon va foster-tös hos en lantbrukare i Ljunga. O så låg där en stor sten nere ve Ljunga "bastua", o alla så trodde di att tösen va kommen från den stenen, för där va sprängt ett stort stycke av stenen.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

20

3515
S E D E R O C H B R U K .

Innan man började vårarbetet eller innan man
skulle ~~vän~~ ut på nån långskjuts skulle man kasta en
näve salt genom "boträna" o sen ta katten genom "boträ-
na"

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

21

Eq. berättad av

Anders Montelius
(född i Blåbäck)

DRÄNGEN, SOM LÄSTE I ANNANS SVART-
KONSTBOK.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

22

Min svärfar talte mycke om Mölle-Jinsen. Han hade en sån här svartkonstbok, denne här Mölle-Jinsen. O så hade han en dräng, som tjänte hos se, o han va rätt så finurlig. En gång hade Mölle-Jinsen gått te kyrkan o då passa drängen på o läsa i hans svartkonstbok. Han börja väl läsa om dä där stycket om pöslinga för rätt som dä va så blev hela stugan full mä pöslinga, små, små stackala. Men Mölle-Jinsen kände på se att dä inte sto rätt te där hemma o han fick brättom o komma hem. O när han väl va kommen in om dörren, så tog han genast en påse ätter o slängde te pöslingana så di fick nåt o hitta på. Di börja genast plocka allt va di konne. Sen läste Mölle-Jinsen i sin svartkonstbok nåna rader o på så vis fick han bort pöslingana. Men hade inte Mölle-Jinsen kommit som han kom så hade väl pöslingana fördärvat drängen, för han försto se ju inte på o läsa bort dom.

3515

T A T T A R E .

Där kom "tattra" en gång te min fars hem
o ville tigga. Men min mor ville inte ge dom nånting. Hon
tyckte att di konne arbeta di som andra människor o hon hade
nock ändå o skaffa mat te förutan att di behövde gå o tigga.
"Ja", sa den ene 'tattoaren', "då ska den glötten, som du går o
går på, inte kunna äta ost o inte smör, om ni ha så ont om dä".
Dä va när min mor va mä mæ, o ja kan varken äta smör eller ost.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

23

3515

K Ö R A I K A P P F R Å N J U L O T T A N

När vi hade vatt i kyrkan juldagen o
skulle köra hem så skulle vi alltid köra i kapp, för den som
kom först hem han fick förest inhöstat året efter.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

24

Skänk
yngling
Kagblige
1839

Pytt. Kalk. Olysson
15/10/1839
Pär. an H. K. Nilsson
Jölk 1839 i Kagblige

3515
TVÄTTA BORT VÅRTOR

När man har många vårtor så ska man bara tvätta se i dä regnvatten som e i en urholkad sten så gå vårtorna bort. Men man ska göra dä tianes.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

25

3515

B O T A T A N D V Ä R K

När ja hade ont i tänderna så bara tog
ja ett spik o "prega" i tänderna mä. Sen slog ja detta spiket
nere i en bjälke i källaren där varken solen eller månen kunne
lysa. O för dä mesta så hjälpte dä.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

26

3515

LÄGGER DÖN PERSONS HAND PÅ BENET

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—

27

Min bror hade så ryseled ont i ett ben en gång. Då länge sen nu, då va när min mor dog. Men ja konne bota min bror. När mor stod lik så tog ja min bror in i likrummet där hon låg. O så tog ja min mors hand o la på hans ben o så sa ja, "kära moder tag detta onda med i graven". Då skolle göras dan innam hon skolle begravas. O då hjälpte o han blev bra i benet sen alltid.

Ja tappade alla mina tänder när ja bara va ung. För en gång när ja gick o plöjde så fick ja syn på ett träd, som va slad många spik i o di skolle ja bida i för ja hade så ryseled starka tänder o ja ville visa di andre att ja konne bocka spik mä tänderna. Men dä skolle ja aldrig btytt me om o gjort för där va nån som hade spikat i di spiken som hade haft ont i tänderna, för om di har ont i tänderna o "pregar" mä ett spik o sen slår dä i ett träd, så den som sen rör ve di spiken han får sån hemsk "tannavark" så han tappar alla tänderna. O dä fick ja minnsann känna på nu.

3515

R A C K A R E N.

Här gick en rackare ikring förr, Jakop
Rackare kallade vi nom. O den va både folk o "kreg" rädde.
förr. Vi hade en honn här o den "gilla" Jakop"en gång. Men
från den dan sprang alltid honnen o gömde se när Jakop kom.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

29

3515

B Ä R A S T Å L P Å S I G .

Ja bär alltid en bit stål på me i fall ja skolle
råka ut för nåt som skolle kunna va förtrollat. Då ska man
bara lägga den stålbiten på dä som e förtrollat så blir dä
va dä ha vatt igen.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

30

3515

SKRAPA AV KALVENS KLÖVAR.

När en kalv föddes skolle m^{an} skrapa av det vita som si^tter under klöven, så kan kalven gå om här e aldrig så glatt, sen den e vuxen mä.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

31

3515

FRUNTIMMER SOM FÅR VALPAR.

Där va en gång ett vuxet fruntimmer, som hade en hund te o betäcka se, o nån tid efter så fick dä här fruntimret sex ungar. Dä va nånting mitt emellan människa o hund. Men te straff för hon hade vatt så dum så bundo folk hennes händer bak på ryggen på henne, o så fick di där ungarna hon hade fått flänga o flå på bröstet på henne allt va di konne. Men sen dog fruntimret o ungarna mä en tid efter.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

32